

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΚΑΒΑΛΑ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΚΑΙ ΓΕΓΟΝΟΤΑ (1904-1934)

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ιωάννης Ελ. Σιδηράς

Η Μητρόπολη Θεσσαλονίκης υπήρξε ανά τους αιώνες το πνευματικό και εκκλησιαστικό κέντρο στη Μακεδονία και στις πέριξ αυτής ελληνορθόδοξες γεωγραφικές περιοχές προς το οποίο εγγράφως απευθύνονταν για την επίλυση ποικίλων ζητημάτων ιδιώτες και δημόσια πρόσωπα, κληρικοί και λαϊκοί, από όλες της Μητροπόλεις της Μακεδονίας και τις εκτός αυτής επαρχίες. Στο αρχείο της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης σώζονται, μεταξύ άλλων, και ορισμένα έγγραφα από την αλληλογραφία διαφόρων Μητροπολιτών και λοιπών κάθε βαθμού κληρικών, δημοσίων προσώπων, όπως δημάρχων, και απλών μεμονωμένων ιδιωτών της Καβάλας και της νήσου Θάσου προς τους εκάστοτε Μητροπολίτες Θεσσαλονίκης.

Ένα μέρος από τα παραπάνω αυτά ανέκδοτα έγγραφα δημοσιεύονται στην παρούσα εισήγηση και αναφέρονται σε ποικίλα γεγονότα και πρόσωπα, τα οποία εντάσσονται χρονικά στην από το έτος 1904 μέχρι και το 1934 νεώτερη ιστορία της Καβάλας. Τα έγγραφα αυτά συνετάχθησαν και υπεγράφησαν από διάφορα πρόσωπα, τα οποία διαβιούσαν μονίμως εγκαταστημένα ή ευρέθησαν περιστασιακά στην Καβάλα και τη νήσο Θάσο. Είναι ποικίλου περιεχομένου και έχουν το χαρακτήρα είτε του επισήμου δημοσίου εγγράφου είτε της προσωπικής ιδιωτικού περιεχομένου επιστολής. Παρέχουν δε ιστορικές μαρτυρίες για συγκεκριμένα πρόσωπα και γεγονότα της χρονικής περιόδου στην οποία αναφέρονται, αλλά και γενικότερα φωτίζουν διάφορες πτυχές της πολιτικής, εκκλησιαστικής, εκπαιδευτικής, οικονομικής και εν γένει κοινωνικής ζωής στην Καβάλα και τη νήσο Θάσο.

Τα ανέκδοτα έγγραφα που δημοσιεύονται ανέρχονται σε δεκαέξι. Ο τόπος της συντάξεως και αποστολής των δεκαπέντε εξ αυτών είναι η πόλη της Καβάλας, ενώ μόνον του ενός είναι η νήσος Θάσος. Τα πλείστα εξ αυτών είναι αρχιερατικά και συγκεκριμένα αυτά ανέρχονται σε δέκα.

Τα οκτώ εκ των αρχιερατικών εγγράφων υπογράφονται από τον τότε Μητροπολίτη «Φιλίππων και Νεαπόλεως» ή «Φιλίππων, Νεαπόλεως και Νέστου» Χρυσόστομο Χατζησταύρου (1924-1962), ο οποίος, πριν από την οριστική γεωγραφική οριοθέτηση της εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας της

Μητροπόλεως Φιλίππων¹, υπογράφει σε τέσσερα από αυτά τα εκκλησιαστικά υπηρεσιακά έγγραφα και υπό τον τίτλο του «Καβάλας και Νέστου»,

¹ Οι ιστορικοί Φίλιπποι υπήρξαν το κέντρο της ιεραποστολικής δράσεως του Αποστόλου των Εθνών Παύλου στην Ευρωπαϊκή Ήπειρο. Από τον Δ΄ μ.Χ. αιώνα και ειδικότερα από το 313 μ.Χ., οπότε υπεγράφη το Διάταγμα των Μεδιολάνων και κατέστη ελεύθερη η λατρεία της θρησκείας του Χριστού, ήκμασε η Εκκλησία των Φιλίππων με έδρα την ομώνυμη πόλη. Η Μητρόπολη Φιλίππων έζησε περιόδους ακμής και παρακμής μέσα στο διάβα των αιώνων. Υπήρξε περίοδος κατά την οποία υπό την εκκλησιαστική δικαιοδοσία της είχε μέχρι και επτά επισκοπές. Από τον ΙΔ΄ μ.Χ. αιώνα άρχεται μακρά περίοδος παρακμής της Μητροπόλεως Φιλίππων και το Οικουμενικό Πατριαρχείο προκειμένου να την ενισχύσει, αποφασίζει κατά το έτος 1619 την υπαγωγή στη Μητρόπολη Φιλίππων και της όμορης Μητροπόλεως Δράμας, και λίγα έτη αργότερα την υπαγωγή και των εκκλησιαστικών επαρχιών Ζιχνών και Νευροκοπίου. Όσον αφορά την πόλη της Καβάλας, που είναι η μετονομασία της αρχαίας Νεαπόλεως και μετέπειτα Χριστουπόλεως, σύμφωνα με τις ιστορικές μαρτυρίες, αυτή άλλοτε υπήγετο στη Μητρόπολη Φιλίππων, άλλοτε στη Μητρόπολη Περιθεωρίου και άλλοτε στη Μητρόπολη Ξάνθης.

Πάντως, από τον ΙΔ΄ μ.Χ. αιώνα και μέχρι το 1924 δεν έχουμε ανεξάρτητη Μητρόπολη Καβάλας. Μόνον το έτος 1675 η Εκκλησία της Καβάλας απετέλεσε ανεξάρτητη Πατριαρχική Εξαρχία. Αυτό το εκκλησιαστικό καθεστώς πρέπει να διατηρήθηκε μέχρι και το έτος 1721, οπότε η Καβάλα υπήχθη και πάλι στην εκκλησιαστική δικαιοδοσία της Μητροπόλεως Ξάνθης και Περιθεωρίου και σε κάποια έγγραφα κατεγράφετο υπό τον τίτλο: «Ξάνθης και Καβάλας». Μέχρι το έτος 1924 παρέμεινε στη δικαιοδοσία της Μητροπόλεως Ξάνθης και Περιθεωρίου, οπότε ιδρύεται η σημερινή Μητρόπολη υπό τον τίτλο: «Φιλίππων και Νεαπόλεως» ή «Φιλίππων, Νεαπόλεως και Νέστου». Ενίοτε, σε ορισμένα έγγραφα, η Μητρόπολη έφερε τον τίτλο: «Καβάλας και Νέστου». Η νήσος Θάσος, η οποία υπήγετο στην εκκλησιαστική δικαιοδοσία της Μητροπόλεως Μαρωνείας, απεσπάσθη εξ αυτής και το έτος 1953 υπήχθη οριστικώς στη δικαιοδοσία της Μητροπόλεως Φιλίππων διαμορφώνοντας τον τίτλο αυτής ως Μητροπόλεως «Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου». Σημειωτέον, η νήσος Θάσος, κατόπιν συνοδικής αποφάσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου μεταξύ των ετών 1924-1932, απετέλεσε έδρα ανεξαρτήτου προσωποπαγούς Μητροπόλεως υπό τον Μητροπολίτη Γεώργιο Μισαηλίδη. Για την επί του θέματος αυτού βιβλιογραφία, βλ. «Εκκλησία», 10 (1932) 415-416. Τ. Γριτσόπουλου, Ξάνθης και Περιθεωρίου, Μητρόπολις, Θ.Η.Ε., 9 (1966) 646-649. Παν. Παπαευαγγέλου, Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου, Μητρόπολις, Θ.Η.Ε., 11 (1967) 1104-1109. Ευ. Παπαδόπουλου, Ιστορία του Νομού Καβάλας, 1967, σσ. 481-483. Αθ. Αγγελόπουλου, Η διαμόρφωσις των ορίων της Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου, Πρακτικά Α΄ Τοπικού Συμποσίου: «Η Καβάλα και η περιοχή της», Ι.Μ.Χ.Α.-189, Θεσσαλονίκη 1980, σσ. 169-185, όπου παρατίθεται λεπτομερώς η σχετική βιβλιογραφία. Του ιδίου, Εκκλησιαστική ιστορία των Νέων Χωρών (1912-1928), Θεσσαλονίκη 1982, σ. 124. Γ. Κουκλιάτη, Ο Μοναχισμός και τα Μοναστήρια της Ιεράς Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου, «Εκκλησία και Θεολογία-5», Καβάλα 1992, σσ. 21-39, 40-50, όπου παρατίθεται η σχετική βιβλιογραφία. Ν. Μιχαλόπουλου, Δραστηριότητες της Τοπικής Εκκλησίας της περιόδου 1924-1934, Πρακτικά Α΄ Διεθνούς Συνεδρίου Βαλκανικών Ιστορικών Σπουδών, «Η Καβάλα και τα Βαλκάνια από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα», Τομ. Β΄, Καβάλα 2004, σσ. 629-631.

ενώ μόνον σε ένα εκ των αρχιερατικών εγγράφων και υπό τον τίτλο του «Ξάνθης και Καβάλλας» υπογράφει ο προκάτοχος του Χρυσοστόμου Χατζησταύρου², Μητροπολίτης Άνθιμος Αναστασιάδης³ (1910-1922). Το άλλο αρχιερατικό έγγραφο υπογράφεται από τον εμπειριστάως ευρισκόμενο στην πόλη της Καβάλλας, Μητροπολίτη Γάνου και Χώρας Τιμόθεο Λάμνη⁴ (1913-1924).

² Ο Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου Χρυσόστομος Χατζησταύρου εγεννήθη στο Αϊδίνιο της Μ. Ασίας το 1880. Αφού κατά το έτος 1902 απεφοίτησε αριστούχος από την Θεολογική Σχολή της Χάλκης υπηρέτησε αρχικώς ως Αρχιδιάκονος του εθνοϊερομάρτυρος Χρυσοστόμου, τότε Μητροπολίτου Δράμας και μετέπειτα Σμύρνης. Το έτος 1910 εξελέγη από τη Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου βοηθός Επίσκοπος του Σμύρνης Χρυσοστόμου, υπό τον τίτλο της πάλαι ποτέ διαλαμψάσης Επισκοπής Τράλλεων. Ακολούθως, το έτος 1913, εξελέγη Μητροπολίτης Φιλαδελφείας και το 1919 μετετέθη στη Μητρόπολη Εφέσου. Το έτος 1924 εξελέγη Μητροπολίτης Βεροίας και Ναούσης, και λίγο αργότερα Μητροπολίτης Φιλίππων και Νεαπόλεως. Στις 14 Φεβρουαρίου 1962 εξελέγη Αρχιεπίσκοπος Αθηνών. Μετά την εγκαθίδρυση του δικτατορικού καθεστώτος (1967) αρνήθηκε να παραιτηθεί, όπως του υπεδείχθη, αλλά εφαρμόστηκε και για τον Αρχιεπίσκοπο το όριο ηλικίας, οπότε εγκατέλειψε τον αρχιεπισκοπικό θρόνο των Αθηνών την 10^η Μαΐου 1967. Ο Αθηνών Χρυσόστομος ο Β΄ απέθανε την 9^η Ιουνίου 1968. Βλ. *Ευ. Παπαδόπουλου*, ό.π., σσ. 18-19. *Τιμητικός Τόμος επί τω Ιωβηλαίω του Σεβασμιωτάτου μητροπολίτου Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου Χρυσοστόμου*, Καβάλα 1960, όπου προβάλλει ανάγλυφη η προσωπικότητα του Ιεράρχου και καταγράφεται λεπτομερώς το όλο έργο του. *Κ. Μπόνη*, Ο Αθηνών Χρυσόστομος Β΄, «*Εκκλησία*», 45 (1968) 271. *Ι.Χ.Κ.*, Χρυσόστομος ο Β΄, Ο Χατζησταύρου, Θ.Η.Ε., 12 (1968) 420-422, όπου και η σχετική βιβλιογραφία.

³ Ο εκ Ραιδεστού της Ανατολικής Θράκης Μητροπολίτης Άνθιμος Αναστασιάδης απεφοίτησε από τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης κατά το έτος 1881. Υπήρξε Αρχιδιάκονος του Μητροπολίτου Εφέσου Αγαθαγγέλου και το έτος 1886 εξελέγη τιτουλάριος Επίσκοπος Ερυθρών. Το 1890 εξελέγη Μητροπολίτης Μετρών και στη συνέχεια, κατά το έτος 1899, Μητροπολίτης Πρεσπών και Αχριδών. Το έτος 1906 μετετέθη στη Μητρόπολη Σαράντα Εκκλησιών και κατά το έτος 1910 στη Μητρόπολη Ξάνθης (1910-1922). Εκοιμήθη το έτος 1922. Βλ. *Τ. Γριτσόπουλου*, ό.π., σ. 649. *Β. Σταυρίδη*, Η Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης, Θεσσαλονίκη 1988, σ. 262. Του ιδίου, *Επισκοπική Ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου*, Θεσσαλονίκη 1996, σσ. 568, 620. Του ιδίου, *Επισκοπικοί κατάλογοι κατά τους Κώδικας των Υπομνημάτων του Αρχιεπισκοπικού του Οικουμενικού Πατριαρχείου*, Β΄ Έκδοσις, Ιερά Μητρόπολις Αλεξανδρουπόλεως, 2000, σσ. 348, 354, 368, 381, 394.

⁴ Ο εκ της νήσου Μυτιλήνης Μητροπολίτης Τιμόθεος Λάμνης απεφοίτησε από τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης το έτος 1896. Από τη θέση του Πρωτοσυγκέλλου εξελέγη το 1901 τιτουλάριος Επίσκοπος Τρωάδος πλησίον του Μητροπολίτου Κυζίκου Κωνσταντίνου. Το έτος 1901 εξελέγη Μητροπολίτης Μεσημβρίας και το 1910 Μητροπολίτης Βοδενών. Στη μητρόπολη Φιλιππουπόλεως μετετέθη κατά το έτος 1912 και το επόμενο έτος (1913) στη Μητρόπολη Γάνου και Χώρας. Ο Μητροπολίτης Τιμόθεος εξελέγη το έτος 1924 στην αρτισυσταθείσα προσωποπαγή Μητρόπολη Μετσόβου, όπου εκοιμήθη το έτος 1928. Βλ. *Β. Σταυρίδη*,

Εκ των υπολοίπων έξι εγγράφων το ένα και μοναδικό, που τόπος συντάξεως και αποστολής του είναι η νήσος Θάσος, έχει ως συντάκτη του κάποιον Ιερομόναχο Χατζησωτήριο Β. Ρακιτζή. Τα δύο επόμενα έγγραφα υπογράφονται από δημόσια πρόσωπα, τον τότε Δήμαρχο Καβάλας, Κλεάνθη Τερμεντζή⁵ (1913-1916) και τη Διευθύντρια του Ανωτέρου Παρθεναγωγείου Καβάλας, Κ. Καρδιακού. Τα δε τρία τελευταία έγγραφα υπογράφονται από ιδιώτες, το ζεύγος Γρηγορίου και Ελένης Βασιλείου, το ζεύγος Ελένης και Μ. Αυγερινού και, τέλος, από τον ελεύθερο επαγγελματία Ελισσαίο Τεκτονίδη.

Από τα έγγραφα, που κατά χρονολογική σειρά δημοσιεύονται στο σχετικό παράρτημα που έπεται, το πρώτο και με ημερομηνία 3 Σεπτεμβρίου 1904 απευθύνεται από το ζεύγος Γρηγορίου και Ελένης Βασιλείου στον τότε Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Αλέξανδρο Ρηγόπουλο⁶ (1903-1910) και «το περί Αυτόν σεβαστόν Συμβούλιον της Δημογεροντίας»⁷. Με το έγγραφο αυτό οι ενδιαφερόμενοι, που ήταν άτεκνοι, αιτούνται από το Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης να προβεί από κοινού με το υπό την προεδρία του, καθ' ύλην αρμόδιο, Συμβούλιο της Δημογεροντίας του στην ακύρωση της πράξε-

Η Ιερά..., ό.π., σ. 271. Του ιδίου, Επισκοπική..., ό.π., σ. 417. Του ιδίου, Επισκοπικοί..., ό.π., σσ. 375, 382, 392, 398, 401, 420-421.

⁵ Ο Κλεάνθης Τερμεντζής, επιφανής προσωπικότητα της Καβάλας, διετέλεσε δήμαρχος από τον Αύγουστο του 1913 μέχρι και το τέλος Ιουλίου του 1916, οπότε έχουμε στην Καβάλα την έναρξη της Βουλγαρικής κατοχής. Απελύθη επισήμως των καθηκόντων του, στις 4 Ιουλίου του 1917. Ο Κλεάνθης Τερμεντζής εξελέγη Δήμαρχος Καβάλας και άλλες τρεις φορές, από την 1^η Νοεμβρίου 1920 μέχρι το τέλος Δεκεμβρίου 1922, από την 16^η Μαΐου 1925 μέχρι το τέλος Νοεμβρίου 1925 και από την 1^η Σεπτεμβρίου 1929 μέχρι και το τέλος Μαρτίου του 1934. Βλ. *Ευ. Παπαδόπουλου*, ό.π., σ. 454. *Ν. Ρουδομέτωφ*, Η ελληνορθόδοξη κοινότητα Καβάλας από έναν κώδικα των ετών 1895-1908, Καβάλα 1998, σ. 121, όπου στο ευρετήριο ονομάτων και τόπων του εκδοθέντος υπό του κ. Ν. Ρουδομέτωφ κώδικος της κοινότητος Καβάλας παρατίθενται λεπτομερώς οι σελίδες, στις οποίες απαντάται το όνομα του Κλεάνθη Τερμεντζή και καταγράφεται η πολύπλευρη δράση του στην πόλη της Καβάλας.

⁶ Ο Μητροπολίτης Αλέξανδρος Ρηγόπουλος γεννήθηκε το έτος 1851 στην Ανδριανούπολη. Μετά την ολοκλήρωση της εγκυκλίου παιδείας στην ιδιαίτερη πατρίδα του εισήχθη στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης από την οποία απεφοίτησε το έτος 1873. Χειροτονήθηκε Διάκονος και Πρεσβύτερος, και εργάστηκε ως διδάσκαλος και περιοδεύων Ιεροκήρυκας στη Μακεδονία. Επίσκοπος Λιτής εξελέγη το 1891, Μητροπολίτης Βάρνης το 1891, Πελαγονίας το 1895, Νεοκαισαρείας το 1903, Θεσσαλονίκης το 1903 και Νικομηδείας το 1910. Κατά την αναγκαστική ανταλλαγή των πληθυσμών εγκατεστάθη στη Θεσσαλονίκη, όπου κοιμήθη σε μεγάλη ηλικία, κατά την 27^η Ιουνίου του 1928. Βλ. *Β. Σταυρίδη*, Επισκοπική..., ό.π., σσ. 115-116, 260. Του ιδίου, Η Ιερά..., ό.π., σ. 258. Του ιδίου, Επισκοπικοί..., ό.π., σσ. 341, 355, 356, 363, 379, 393.

⁷ Βλ. *Ι.Α.Μ.Θ./Φ.Α.Μ.Φ.Ν.*, (Παράρτημα, Αρ. Εγγρ. 1).

ως υιοθεσίας του ανηλίκου Αθανασίου, εξ αίματος τέκνου του εκ Κλεισούρας καταγομένου Γεωργίου Βλαχόπουλου.

Το δεύτερο έγγραφο, με ημερομηνία 11 Οκτωβρίου 1915, απευθύνεται από το Μητροπολίτη «Ξάνθης και Καβάλας» Άνθιμο (1910-1922) στον τότε Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γεννάδιο Αλεξιάδη⁸ (1912-1951), στον οποίο γνωστοποιεί ότι εσωκλείστωσ συναποστέλλονται και τέσσερα υπομνήματα, των οποίων όμως το περιεχόμενο δεν προσδιορίζεται καθόλου, που θα έπρεπε άμεσα να προωθηθούν προς τον Α. Μ. τον Βασιλέα, τον Υπουργό επί των Εκκλησιαστικών και το Μητροπολίτη Αθηνών⁹, αφού, όπως αναφέρεται, είχαν ήδη υπογραφεί από τους Μητροπολίτες της Ανατολικής Μακεδονίας και υπολειπόταν μόνον η υπογραφή και των υπολοίπων Μητροπολιτών της Μακεδονίας προς τους οποίους ο Μητροπολίτης Γεννάδιος επιφορτίζεται με την ευθύνη της προς υπογραφή αποστολής των υπομνημάτων αυτών.

⁸ Ο Μητροπολίτης Γεννάδιος Αλεξιάδης γεννήθη στην Μεσόπολη της Προύσας το έτος 1868. Μετά την ολοκλήρωση της εγκυκλίου παιδείας εισήχθη στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης από την οποία απεφοίτησε το έτος 1893. Αφού χειροτονήθηκε Διάκονος μετέβη στην Κομοτηνή, όπου διορίσθηκε διευθυντής των εκεί ελληνορθόδοξων Σχολών και Ιεροκήρυκας της Μητροπόλεως Μαρωονείας μέχρι το 1897, οπότε εκλήθη υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου και χειροτονήθηκε Πρεσβύτερος λαβών και το οφφίκιο του Αρχιμανδρίτου. Μετά από οκταετή ευδόκιμη υπηρεσία στα Πατριαρχεία ως Υπογραμματέας και Αρχιγραμματέας της Ιεράς Συνόδου εξελέγη κατά το έτος 1905 Μητροπολίτης Λήμνου και το έτος 1912 μετετέθη στη Μητρόπολη Θεσσαλονίκης, την οποία εποίμανε μέχρι την 17^η Μαρτίου 1951, οπότε εκοιμήθη πλήρης ημερών. Υπήρξε ο μακροβιότερος εν ενεργεία Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης (1912-1951). Βλ. Β. Σταυρίδη, *Η Ιερά...*, ό.π., σ. 269. *Του ιδίου*, *Επισκοπικοί...*, ό.π., σσ. 381, 398. *Τιμητικός Τόμος: «Ο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Γεννάδιος Αλεξιάδης (1912-1951), Πρακτικά Επιστημονικής Ημερίδας Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης και Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών – Ιερά Μονή Βλατάδων, Έκδοση Κέντρου Ιστορίας Δήμου Θεσσαλονίκης*, Θεσσαλονίκη 1992, όπου σκιαγραφείται η προσωπικότητα του Ιεράρχου και καταγράφεται η όλη εθνική και εκκλησιαστική δράση του.

⁹ Από της εκ του Οικουμενικού Πατριαρχείου κανονικής παραχωρήσεως του «αυτοκεφάλου» καθεστώτος διοικήσεως της Εκκλησίας της Ελλάδος, κατά το έτος 1850 και μέχρι το έτος 1922, ο Επίσκοπος των Αθηνών έφερε τον τίτλο του Μητροπολίτου. Με τον από 29 Ιουλίου 1922 νόμο 2831 της Γ' Εθνοσυνελεύσεως (1922) αποδόθηκε στο Μητροπολίτη Αθηνών ο τίτλος: «*Μακαριώτατος Έξαρχος πάσης Ελλάδος*» και προσφορότερα, με τον Καταστατικό Χάρτη του 1923 ονομάσθηκε «*Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος*». Βλ. *Χρυσόστομος Α. Παπαδόπουλου*, Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος, Η Εκκλησία της Ελλάδος απ' αρχής μέχρι του 1934, Έκδοσις Τρίτη, Αποστολική Διακονία, Αθήνα 2000, σσ. 213, 220-221. *Αθ. Αγγελόπουλου*, Εκκλησιαστική Ιστορία. Ιστορία των δομών διοικήσεως και ζωής της Εκκλησίας της Ελλάδος (Εικοστός Αιώνας), Θεσσαλονίκη 1991, σσ. 42, 53.

Το τρίτο έγγραφο, που έχει ημερομηνία 24 Φεβρουαρίου 1916, αποστέλλεται από τον Δήμαρχο Καβάλας Κλεάνθη Τερμεντζή (1913-1916) στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γεννάδιο, τον οποίο παρακαλεί να αποστείλει τον κανονισμό λειτουργίας του Δημοτικού Νεκροταφείου Θεσσαλονίκης για να συνταχθεί αναλόγως και ο κανονισμός λειτουργίας του Δημοτικού Νεκροταφείου Καβάλας.

Αρχιερατικό είναι το τέταρτο, κατά σειρά, έγγραφο, με ημερομηνία 4 Μαΐου 1923, το οποίο υπογράφει και αποστέλλει ο εμπειριστάτως διαμένων στην Καβάλα Μητροπολίτης Γάνου και Χώρας Τιμόθεος (1913-1924) προς το Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γεννάδιο. Με την επιστολή αυτή ο Μητροπολίτης Τιμόθεος φαίνεται ότι επανέρχεται εκ νέου στο ίδιο ζήτημα που τον απασχολεί και, όπως αναφέρει, αφού προηγουμένως είχε απευθυνθεί ατελέσφορα στον Ερυθρό Σταυρό και στην «Αδελφότητα Νέων» της Θεσσαλονίκης αναζητώντας τον επ' αδελφώ ανειψιό του Γιαλούση Ελπιδοφόρο, ο οποίος στη διάρκεια της Μικρασιατικής Εκστρατείας υπηρετούσε στο 46^ο Σύνταγμα Πεζικού, παρακαλεί το Μητροπολίτη Γεννάδιο «να ερωτηθώσι διά των αυτόθι εφημερίδων οι επανακάμψαντες αιχμάλωτοι της Μ. Ασίας στρατιώται»¹⁰. Επιπροσθέτως, ο Μητροπολίτης Τιμόθεος, αναζητώντας την αδελφή του Αγγλαΐα Μεϊμάρογλου μαζί με τις δύο θυγατέρες αυτής, Καλλιόπη και Γαλάτεια, παρακαλεί με το ίδιο έγγραφο το Μητροπολίτη Γεννάδιο να διενεργήσει σχετική έρευνα μεταξύ των προσφύγων για να διαπιστώσει εάν έχουν γνώση περί των προσώπων αυτών.

Το πέμπτο έγγραφο, με ημερομηνία 10 Φεβρουαρίου 1925, αποστέλλεται εκ Καβάλας από το ζεύγος των εξ Αρτάκης Κυζίκου προσφύγων Ελένης και Μ. Αυγερινού προς τον εκτοπισθέντα και εξόριστο Οικουμενικό Πατριάρχη Κωνσταντίνο¹¹ τον Στ' (17 Δεκεμβρίου 1924 – 22 Μαΐου 1925), ο

¹⁰ Βλ. Α.Ι.Μ.Θ./Φ.Α.Μ.Φ.Ν., (Παράρτημα, Αρ. Εγγρ. 4).

¹¹ Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντίνος ο Στ' γεννήθηκε στην πολίχνη Σιγή της Προποντίδος το έτος 1860. Τις σπουδές του στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης επεράτωσε κατά το έτος 1885. Το έτος 1886 χειροτονήθηκε Διάκονος και ορίσθηκε Αρχιδιάκονος και έπειτα Πρωτοσύγκελλος του Μητροπολίτου Προύσης Ναθαναήλ από τον οποίο χειροτονήθηκε και Πρεσβύτερος. Το έτος 1896 εξελέγη Επίσκοπος Ροδοστόλου ως βοηθός του Αδριανουπόλεως για την περιοχή των Σαράντα Εκκλησιών. Μητροπολίτης Βελλάς και Κονίτσης εξελέγη το έτος 1899, Τραπεζούντος το 1906, Κυζίκου το 1913, Προύσης το 1922 και Δέρκων το 1924. Στις 17 Δεκεμβρίου του 1924 εξελέγη Οικουμενικός Πατριάρχης, αλλά η πατριαρχία του διήρκησε μόλις 43 ημέρες. Την 30^η Ιανουαρίου 1925 το τουρκικό κεμαλικό καθεστώς βάσει του εφαρμοσθέντος «νόμου περί ανταλλαξιμών» συμπεριέλαβε τον Πατριάρχη Κωνσταντίνο στον ανταλλάξιμο πληθυσμό και τον απέλασε στην Ελλάδα. Ο Πατριάρχης αρχικώς παρέμεινε στη Θεσσαλονίκη επί έξι μήνες ελπίζοντας ότι θα επέστρεφε στο θρόνο του, αλλά

οποίος, επειδή χαρακτηρίστηκε από το κεμαλικό καθεστώς ως «ανταλλάξιμος», αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την Κωνσταντινούπολη και να καταφύγει αρχικά στη Θεσσαλονίκη και έπειτα στην Αθήνα.

Με το ιδιωτικό αυτό έγγραφο οι δύο παραπάνω πρόσφυγες, γνώριμοι του Πατριάρχου παλαιόθεν, εκφράζουν το σεβασμό, την εκτίμηση και την ηθική συμπαράσταση στο διωκόμενο Πατριάρχη Κωνσταντίνο, με την ελπίδα να «... εξέλθη νικητής και θριαμβεύων προς δόξαν της Εκκλησίας και του Γένους»¹².

Με το έκτο, κατά σειρά, έγγραφο που φέρει ημερομηνία 25 Αυγούστου 1926, ο τότε Μητροπολίτης «Καβάλας και Νέστου» Χρυσόστομος Χατζησταύρου (1924-1962), όπως ο ίδιος υπογράφει, απευθύνεται στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γεννάδιο και τον παρακαλεί να ενεργήσει τα δέοντα προκειμένου να νοσηλευθεί στο Γηροκομείο της Θεσσαλονίκης ο πενόμενος και βαρέως ασθενής Πρωτοπρεσβύτερος Γερμανός Παπαδόπουλος, εφημέριος στην Καβάλα, ο οποίος επί πολλά έτη είχε υπηρετήσει ευδοκίμως ως ιερέας στην Κωνσταντινούπολη.

Το έβδομο έγγραφο, με ημερομηνία 31 Ιανουαρίου 1927, φέρει αναγραφόμενη την ένδειξη «ιδιαιτέρα» και αποστέλλεται από το Μητροπολίτη «Καβάλας και Νέστου» Χρυσόστομο στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γεννάδιο. Με το «ιδιαιτέρο» αυτό έγγραφο ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος παρακαλεί τον Θεσσαλονίκης Γεννάδιο να υποδείξει στον Αρχιμανδρίτη Θεοδώρητο Κολεσίδη, ο οποίος ανήκε στον ιερό κλήρο της Μητροπόλεως Φιλίππων, ποιό είναι το ιερό καθήκον του απέναντι στην προϊσταμένη εκκλησιαστική του αρχή. Όπως πληροφορούμαστε από το έγγραφο, ο Αρχιμανδρίτης Θεοδώρητος, επικαλούμενος, κατά τον προσωπικό ισχυρισμό του, την πάντοτε άριστη σχέση του με τον πνευματικό Γέροντα¹³ του Μη-

στις 22 Μαΐου 1925 αναγκάζεται να παραιτηθεί και εγκαθίσταται στη Χαλκίδα και μετά παρέλευση δύο ετών έρχεται στην Αθήνα, όπου εκοιμήθη στις 28 Νοεμβρίου 1930. Βλ. Β. Σταυρίδη, Οι Οικουμενικοί Πατριάρχαι. 1860 – Σήμερα. Α΄ Ιστορία, Θεσσαλονίκη 1977, σσ. 490-496, όπου παρατίθεται πλήρης η σχετική βιβλιογραφία. Παν. Χιώτου, Γρηγόριος ο Ζ΄, Κωνσταντίνος Στ΄ και Βασίλειος ο Γ΄. Από τους πατριαρχεύσαντες μετά την άλωση μεταξύ των ετών 1923-1929, στο Συλλογικό Τόμο: «Οι Οικουμενικοί Πατριάρχες (1923-1991), Σύσδεσμος των εν Αθήναις Μεγαλοσχιολιτών, Αθήνα 1997, σσ. 34-35.

¹² Βλ. Ι.Α.Μ.Θ./Φ.Α.Μ.Φ.Ν., (Παράρτημα, Αρ. Εγγρ. 5).

¹³ Πνευματικός Γέροντας του Μητροπολίτου Φιλίππων Χρυσοστόμου υπήρξε ο εθνοϊερομάρτυρας Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος, ο οποίος τον χειροτόνησε Διάκονο και του έδωσε το όνομά του. Σε όλη την περιπετειώδη ζωή και μέχρι το μαρτυρικό τέλος του Σμύρνης Χρυσοστόμου (+ 1922), ο Χρυσόστομος Χατζησταύρου υπήρξε πάντοτε ο πιστός και

τροπολίτου Χρυσόστομου, είχε καταφύγει στην πόλη της Καβάλας για να βρει προστασία.

Σύμφωνα με τα καταγραφόμενα στο σχετικό έγγραφο, ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος εδέχθη τον εν λόγω Αρχιμανδρίτη και παρόλο που τον τοποθέτησε προϊστάμενο στην εντός της πόλεως ενορία της Παναγίας, εντούτοις εκείνος, συνεργαζόμενος με κάποιο Παύλο Κολεσίδη, «γνωστό ιεροκατήγορο», όπως τον χαρακτηρίζει ο Μητροπολίτης, επετίθετο εναντίον του Χρυσόστομου επειδή δεν του επέτρεπε να κηρύττει το Θείο Λόγο, όπως του το είχε αρνηθεί και ο Θεσσαλονίκης Γεννάδιος, και να συγκαταλέγεται μεταξύ των συντακτών του εκκλησιαστικού περιοδικού¹⁴, το οποίο εξέδιδε η Μητρόπολη Φιλίππων. Παρά δε την αρχικώς επιδειχθείσα υπομονή του Μητροπολίτου και τις εν συνεχεία επιεικείς πατρικές παρατηρήσεις του, ύστερα μάλιστα και από την σχετική έγγραφη παρέμβαση και προτροπή του Θεσσαλονίκης Γενναδίου, προς τον οποίο, όπως εμμέσως διαφαίνεται στο έγγραφο, είχε καταφύγει ο Αρχιμανδρίτης Θεοδώρητος, ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος παρακαλεί τον Θεσσαλονίκης Γεννάδιο να τον συνετίσει.

Αρχιερατικό είναι και το όγδοο έγγραφο, με ημερομηνία 29 Ιουνίου 1927, το οποίο υπογράφει και αποστέλλει ο «Καβάλας και Νέστου» Χρυσόστομος στον Θεσσαλονίκης Γεννάδιο, ζητώντας να μεριμνήσει υπέρ της μητέρας του Κωνσταντινουπολίτου δημοσιογράφου κ. Γιαβερίδου, η οποία ως ανταλλάξιμη, όπως αναφέρεται, καταφεύγει από την Πόλη στη Θεσσαλονίκη συνοδευόμενη από τον υιό της.

Το επόμενο έγγραφο, ένατο κατά σειρά και με ημερομηνία 6 Ιουλίου 1927, είναι το μοναδικό από τα δημοσιευόμενα που ο τόπος συντάξεως και αποστολής του είναι η νήσος Θάσος. Το μακροσκελές αυτό έγγραφο υπογράφεται από τον Θάσιο στην καταγωγή ασθενούντα και πενόμενο Ιερομόναχο ΧατζηΣωτήριο Β. Ρακιτζή¹⁵ και αποστέλλεται στο Μητροπολίτη

αφοσιωμένος κατά πνεύμα υιός του. Βλ. σχετικά, *Ευ. Βασιλείου*, Ο Εθνομάρτυρας Άγιος Μητροπολίτης Δράμας-Σμύρνης Χρυσόστομος, Δράμα 2001, σσ. 39, 44-49.

¹⁴ Το Μάρτιο του έτους 1926 ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος εκδίδει το εκκλησιαστικό περιοδικό «*Απόστολος Παύλος*» προς ενημέρωση και πνευματική ενίσχυση των πιστών. Όπως αναφέρει ο Ν. Μιχαλόπουλος, δυστυχώς περιεσώθησαν δύο μόνο τόμοι που είναι όμως ενδεικτικοί της αξίας και σπουδαιότητας του εν λόγω περιοδικού... οι υπόλοιποι καταστράφηκαν μαζί με το τυπογραφείο της Μητρόπολης κατά τη βουλγαρική κατοχή. Βλ. *Ν. Μιχαλόπουλου*, ό.π., σ. 638. Πρβλ. *Τιμητικός Τόμος επί τω Ιωηλαίω...*, ό.π., σσ. 369-370.

¹⁵ Το επίθετο «*Ρακιτζής*» απαντάται πολύ συχνά και στον κώδικα της ελληνορθόδοξου κοινότητας Καβάλας, τον οποίο εξέδωσε ο Ν. Ρουδομέτωφ. Δεν πρόκειται βέβαια για το πρό-

Θεσσαλονίκης Γεννάδιο, τον οποίο παρακαλεί να τον διορίσει εφημέριο και ιεροψάλτη σε κάποια από τις ενορίες της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης προκειμένου να εξασφαλίσει τα αναγκαία προς το ζην για τον ίδιο και τα μέλη της πενομένης οικογένειάς του, καθώς και για να υποβληθεί στην αναγκαία και επιβεβλημένη προς αποκατάσταση της υγείας του ιατροφαρμακευτική θεραπεία. Στο ίδιο έγγραφο ο συντάκτης του διεκτραγωδεί με κάθε λεπτομέρεια στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γεννάδιο τα πάθη της ζωής του.

Ο εν λόγω Ιερομόναχος συγκεκριμένα αναφέρει ότι, αφού αδίκως συκοφαντήθηκε στον Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Χρυσόστομο¹⁶, απομακρύνθηκε βιαίως και αναιτίως από την Αρχιεπισκοπή Αθηνών, όπου υπηρετούσε, και αφού ευρέθη μέχρι και σε κρατητήριο της Θεσσαλονίκης, απελάθη βαρέως ασθενής στην ιδιαίτερη πατρίδα του, στο χωριό Μαριές της νήσου Θάσου, όπου διέμενε φρουρούμενος από αστυνομικά όργανα, ενώ η οικογένειά του ευρίσκετο σε άκρα πενία. Περί δε της διαγωγής του προτρέπει τον Θεσσαλονίκης Γεννάδιο να απευθυνθεί στους διαβιούντες στη Θεσσαλονίκη αδελφούς Κωνσταντινίδη, εκ των οποίων ο Κώστας Κωνσταντινίδης ως Βουλευτής τον ε γνώριζε στην Αθήνα και έπειτα στη Θεσσαλονίκη, καθώς

σωπο του συγκεκριμένου Ιερομονάχου, αλλά για τους Επαμ. και Θεόδωρο Ρακιτζή. Βλ. *Ν. Ρουδομέτωφ*, ό.π., σ. 121, όπου παρατίθεται το λεπτομερές ευρετήριο ονομάτων και τόπων του εκδοθέντος κώδικα.

¹⁶ Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών Χρυσόστομος Παπαδόπουλος εγεννήθη την 1^η Ιουλίου 1865 στη Μάδυτο της Ανατολικής Θράκης. Μετά την ολοκλήρωση της εγκυκλίου παιδείας στην ιδιαίτερη πατρίδα του, εφοίτησε, αρχικώς, στην Ιερατική Σχολή Κωνσταντινουπόλεως, τη Θεολογική Σχολή του Σταυρού Ιεροσολύμων, την Ευαγγελική Σχολή Σμύρνης και στη συνέχεια στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, στις Θεολογικές Ακαδημίες Κιέβου και Πετρούπολεως, οπότε έλαβε και το πτυχίο της Θεολογίας (1895). Αργότερα ανέλαβε καθήκοντα διδάσκοντος καθηγητού και διευθυντού της Θεολογικής Σχολής του Σταυρού Ιεροσολύμων και το 1910 αναγορεύθηκε από τη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου των Αθηνών επίτιμος διδάκτωρ. Το έτος 1914 και για εννέα έτη (1914-1923), αφού εξελέγη τακτικός καθηγητής στη Θεολογική Σχολή των Αθηνών, δίδαξε Γενική Εκκλησιαστική Ιστορία. Το έτος 1923 εξελέγη από την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος Μητροπολίτης Αθηνών και με τον Καταστατικό Χάρτη του 1923 ονομάσθηκε «*Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος*». Η αρχιεπισκοπική ποιμαντορία του Χρυσοστόμου διήρκησε δεκαέξι έτη (1923-1938). Εκοιμήθη στην Αθήνα, στις 22 Οκτωβρίου του 1938. Βλ. *Χρυσοστόμου Α. Παπαδόπουλου, Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος*, ό.π., σ. 216 κ.εξ. *Αθ. Αγγελόπουλου*, *Εκκλησιαστική Ιστορία... Ιστορία των δομών...*, ό.π., σ. 45 κ.εξ. *Γρ. Παπαμιχαήλ*, *Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, «Θεολογία»*, 16 (1936) 377. *Ιω. Κωνσταντινίδη*, *Χρυσόστομος Α' ο Παπαδόπουλος*, *Θ.Η.Ε.*, 12 (1968) 417-420, όπου παρατίθεται λεπτομερώς η σχετική βιβλιογραφία.

και στον καθηγητή της Ιερατικής Σχολής Αγίας Αναστασίας Φαρμακολυτρί-
ας Χαλκιδικής Εμμανουήλ Χανιώτη, με τον οποίο συνδεόταν προ της χειρο-
τονίας του.

Ο «Καβάλας και Νέστου» Χρυσόστομος με ένα ακόμη έγγραφό του, που είναι το δέκατο κατά σειρά από τα δημοσιευόμενα και φέρει ημερο-
μηνία 12 Απριλίου 1929, απευθύνεται στον Θεσσαλονίκης Γεννάδιο και τον παρακαλεί να συνεννοηθεί με τους αρμόδιους και να του γνωστοποιήσει εάν η «Χριστιανική Αδελφότης Νέων» Θεσσαλονίκης είναι διατεθειμένη να ιδρύσει παράρτημα στην Καβάλα. Ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος ενδιαφερόταν για την ίδρυση ενός παρόμοιου παραρτήματος στην Καβάλα, επειδή, όπως ο ίδιος αναφέρει στο έγγραφό του, ήταν πρόθυμος να χρησιμοποιήσει την οργάνωση αυτή για να ανακόψει «...το ακατάσχετον ρεύμα της προς την θρησκείαν αδιαφορίας και της εκλύσεως των ηθών»¹⁷.

Το ενδέκατο έγγραφο, με ημερομηνία 29 Ιανουαρίου 1930, είναι το πρώτο από τα δημοσιευόμενα, στο οποίο ο Χρυσόστομος υπογράφει ως Μητροπολίτης «Φιλίππων και Νεαπόλεως». Με αυτό απευθύνεται στο Θεσσαλονίκης Γεννάδιο και τον παρακαλεί να δεχθεί ευμενώς τον Σύγκελλο Παπά Κορνήλιο Βασιλείου και τον Δημοσθένη Παπασταυριανό, πρόεδρο της Εκκλησιαστικής Επιτροπής του ιερού ναού Αγίου Νικολάου¹⁸ Κα-

¹⁷ Βλ. Ι.Α.Μ.Θ./Φ.Α.Μ.Φ.Ν., (Παράρτημα, Αρ. Εγγρ. 10).

¹⁸ Η εν λόγω Εκκλησία του Αγίου Νικολάου ως κτίσμα δεν είναι άλλο από το ιστορικό τέμενος της κεντρικής αγοράς της Καβάλας, το οποίο με τις άοκνες προσπάθειες του Μητροπολίτου Φιλίππων Χρυσόστομου Χατζησταύρου μετετράπη σε Εκκλησία. Το όλο ιστορικό καταγράφει με κάθε λεπτομέρεια ο Γ. Κουκλιάτης, ο οποίος αναφέρει μεταξύ άλλων και τα εξής: «Το τζαμί αυτό το 1917, κατά την κατοχή της Καβάλας από τους Βουλγάρους, λειτουργήσε ως χριστιανικός ναός και αφιερώθηκε στον Άγιο Λάζαρο. Με την απομάκρυνση των Βουλγάρων παρέμεινε και πάλι για λίγο (1922) ως τζαμί. Με την ανταλλαγή των πληθυσμών, όπως μας είπε ο π. Ανθιμος Αραμπατζόγλου, το τζαμί μετατρέπεται για λίγο σε λέσχη και την χρησιμοποιούν οι πρόσκοποι. Ως τμήμα της ανταλλάξιμης περιουσίας περιέρχεται στη συνέχεια στην δικαιοδοσία της Εθνικής Τραπέζης και γίνεται αποθήκη άλατος. Το 1924 με τη δημιουργία της Μητροπόλεως Φιλίππων και Νεαπόλεως αρχίζει έντονος αγώνας μεταξύ του Μητροπολίτου Χρυσόστομου και του τοπικού Διευθυντή της Εθνικής Τραπέζης για την κυριότητα του τζαμιού. Προς στιγμήν κερδίζει την υπόθεση η Μητρόπολη και γίνεται μία πρώτη μικροεπισκευή του τεμένους (1926) προκειμένου να χρησιμοποιηθεί ως χριστιανικός ναός, αλλά και πάλι δικαστικοί αγώνες δικαιώνουν τα συμφέροντα «των κερδοσκόπων χειρών», όπως τις χαρακτηρίζει ο κυρός Χρυσόστομος. Και τότε επεμβαίνει η θεία Δίκη. Μια ξαφνική και αναίτια παράλυση των άκρων του Διευθυντή του τοπικού υποκαταστήματος της Εθνικής Τραπέζης, ο οποίος σημειωτέον είχε δείξει μέχρι τώρα υπερβάλλοντα ζήλο για την όλη υπόθεση, θεωρείται από τον ίδιο ως επέμβαση της Θείας Δικαιοσύνης και πείθεται να αναστείλει τον πόλεμο έναντι της Εκκλησίας. Τότε ακριβώς (γύρω στα 1929-30) οι χριστι-

βάλας, οι οποίοι μεταβαίνουν στη Θεσσαλονίκη προκειμένου να διενεργήσουν έρανο υπέρ της αποπερατώσεως της εκκλησίας του Αγίου Νικολάου. Στο ίδιο έγγραφο ο Φιλίππων Χρυσόστομος παρακαλεί τον Θεσσαλονίκης Γεννάδιο να αποστείλει εγκύκλιο στις ενορίες της Θεσσαλονίκης με την οποία να προτρέπει το χριστεπώνυμο πλήρωμα να ενισχύσει οικονομικά τον συγκεκριμένο έρανο.

Στο επόμενο έγγραφο, που είναι το δωδέκατο και με ημερομηνία 16 Οκτωβρίου 1930, έχουμε μία επιστολή του Φιλίππων Χρυσοστόμου προς τον Θεσσαλονίκης Γεννάδιο που είναι «προσωπική», όπως ακριβώς αναγράφεται και η σχετική ένδειξη στην αρχή του εγγράφου, με την οποία παρακαλεί το Μητροπολίτη Γεννάδιο να δεχθεί σε ακρόαση και να διορίσει σε κάποιο από τα ορφανοτροφεία ή τους παιδικούς σταθμούς της Θεσσαλονίκης την αριστούχο απόφοιτο του Κεντρικού Παρθεναγωγείου Σμύρνης Χρυσή Βαγιοπούλου, η οποία ήταν αδελφή της διευθύντριας του Ανωτέρου Παρθεναγωγείου Καβάλας Κ. Καρδιακού και αντιμετώπιζε δυσχερές οικονομικό πρόβλημα στην οικογένειά της.

Ως συνέχεια της προηγηθείσας προσωπικής επιστολής του Φιλίππων Χρυσοστόμου προς τον Θεσσαλονίκης Γεννάδιο και με την ίδια ημερομηνία (16 Οκτωβρίου 1930) αποστέλλεται μία ακόμη επιστολή, που είναι το δέκατο τρίτο από τα δημοσιευόμενα έγγραφα, και από την διευθύντρια του

ανοί της περιοχής του κέντρου της πόλεως, και κυρίως οι πρόσφυγες που έμεναν γύρω από το διαφιλονικούμενο πρώην τζαμί κατέλαβαν αυτό «πραξικοπηματικά» με τον ιερέα π. Νικόλαο Σιδηρόπουλο. Για να μη δοθεί δε η ευκαιρία στις αστυνομικές αρχές να το «ανακαταλάβουν», ο παπαΝικόλας δεν έφευγε από το ναό αλλά λειτουργούσε σ' αυτόν κάθε πρωί, ενώ τα απογεύματα και τα βράδια τα κάλυπτε με άλλες ακολουθίες και αγρυπνίες. Σημαντική επισκευή, του χριστιανικού πλέον ναού, έγινε το 1939 αλλά δεν πρόλαβε αυτός να εγκαινιασθεί. Ακολούθησε ο πόλεμος του 1940 και η βουλγαρική κατοχή. Ο Άγιος Νικόλαος ήταν η μόνη εκκλησία στην οποία η θεία λειτουργία γινόταν στην ελληνική γλώσσα σ' αντίθεση με τις άλλες που χρησιμοποιούσαν τη βουλγαρική, «και τούτο διότι έβλεπαν οι Βούλγαροι ότι ηδύνατο να αποκομίσωσι σημαντικά χρηματικά ωφελήματα, επειδή σχεδόν όλος ο ελληνικός πληθυσμός της Καβάλας εσύχναζε τότε εις αυτήν...». Μετά την απελευθέρωση κτίστηκε το καμπαναριό και έγιναν τα εγκαινία του ναού επ' ονόματι του Αγίου Νικολάου, αφού ήδη είχε κτισθεί προς τιμήν του Αγίου Παύλου, ο μεγαλοπρεπής ναός στην οδό Ομονοίας... Τέλος, ριζική ανακαίνιση του ναού, με την μορφή που έχει σήμερα, έγινε το 1971. Βλ. Γ. Κουκλιάτη, ό.π., σσ. 23-24, υποσ. 5. Πρβλ και τα όσα καταγράφει ο Ν. Μιχαλόπουλος επί τη βάσει των φύλλων της εφημερίδος «Κήρυξ», ο οποίος αναφέρει ότι η κατάληψη του τεμένου από τους χριστιανούς συνέβη το έτος 1928, ενώ δεν παραλείπει να αναφέρει την πολύ σημαντική αρωγή του τότε Δημάρχου Καβάλας Κλεάνθη Τερμεντζή στην αίσια έκβαση των αγώνων του Μητροπολίτου Χρυσοστόμου. Βλ. Ν. Μιχαλόπουλου, ό.π., σσ. 635-636. Ευ. Παπαδόπουλου, ό.π., σ. 490.

Ανωτέρου Παρθεναγωγείου Καβάλας Κ. Καρδιακού στο Μητροπολίτη Γεννάδιο, τον οποίο παρακαλεί, όπως επέδειξε φιλάνθρωπα αισθήματα για την ίδια κατά το έτος 1922, να μεριμνήσει και για την αδελφή της Χρυσή Βαγιοπούλου «... προς υποστήριξιν της οικογενείας αυτής στερουμένης σήμεραν και αυτού του επιουσίου...»¹⁹.

Με το δέκατο τέταρτο έγγραφο, που φέρει ημερομηνία 12 Αυγούστου 1931 και είναι το μοναδικό στο οποίο αναγράφεται η ονομασία «*Ιερά Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως και Νέστου*», ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος παρακαλεί και πάλι τον Θεσσαλονίκης Γεννάδιο να ζητήσει από τους αρμοδίους να του αποστείλουν τον κανονισμό της «*Χριστιανικής Αδελφότητος Νέων*» (Χ.Α.Ν.) προκειμένου να συστήσει επί τη βάση του κανονισμού αυτού παρόμοια αδελφότητα και στην πόλη της Καβάλας.

Ιδιωτικό είναι το δέκατο πέμπτο έγγραφο, με ημερομηνία 2 Σεπτεμβρίου 1934, με το οποίο ο ιδιοκτήτης γραφείου τελετών Ελισσαίος Τεκτονίδης, απευθυνόμενος στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Γεννάδιο, καταγγέλλει συντοπίτες ανταγωνιστές του, ιδιοκτήτες άλλων γραφείων τελετών, ότι μεταξύ του προσωπικού τους είχαν Εβραίους εργαζόμενους. Στο ίδιο έγγραφο πληροφορούμαστε ότι προ της σχετικής καταγγελίας είχε προηγηθεί και από τους συγκεκριμένους ανταγωνιστές του Τεκτονίδη καταγγελία κατ' αυτού στη Μητρόπολη Φιλίππων ότι μεταξύ των ιδιωτικών υπαλλήλων του υπήρχε και κάποιος Ισραηλίτης.

Στο τελευταίο έγγραφο, δέκατο έκτο και με ημερομηνία 5 Δεκεμβρίου 1934, ο Φιλίππων Χρυσόστομος γράφει στο Θεσσαλονίκης Γεννάδιο ότι τον επισκέφθηκε ο εν Ελλάδι υπεύθυνος του Εθνικού Ιδρύματος Ασφαλειών Ρώμης κ. Μαδαμαδιώτης και του προσέκομισε συστατική του επιστολή (του Θεσσαλονίκης Γενναδίου). Επειδή όμως ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος δεν ήταν θετικός στην πρότασή του να ιδρυθεί ένα τέτοιο παράρτημα του συγκεκριμένου ιταλικού ιδρύματος στην πόλη της Καβάλας, αφού, όπως αναφέρει, και ο ίδιος είχε κατά το παρελθόν αδικηθεί από την Εταιρεία των Γενικών Ασφαλειών Τεργέστης, ο εν λόγω εκπρόσωπος του Ιδρύματος απεχώρησε δυσαρεστημένος και απειλώντας ότι θα αναφέρει στο Θεσσαλονίκης Γεννάδιο ότι ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος δεν είχε λάβει υπ' όψιν του την συστατική του επιστολή και δεν του παρέσχε την υποστήριξή του. Προς αποφυγή παρεξηγήσεως ο Μητροπολίτης Χρυσόστομος γράφει την επιστολή αυτή προς τον Θεσσαλονίκης Γεννάδιο με την οποία

¹⁹ Βλ. *Ι.Α.Μ.Θ./Φ.Α.Μ.Φ.Ν.*, (Παράρτημα, Αρ. Εγγρ. 13).

του εξηγεί τους λόγους της στάσεώς του απέναντι στον εκπρόσωπο του εν λόγω Ιταλικού Ιδρύματος.

Με τη δημοσίευση όλων των παραπάνω εγγράφων αλληλογραφίας από το αρχείο της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης έρχονται στο φως ενδιαφέρουσες και άγνωστες μέχρι τούδε ιστορικές μαρτυρίες που αφορούν διάφορες πτυχές της πολιτικής, εκκλησιαστικής, εκπαιδευτικής, οικονομικής και εν γένει κοινωνικής ζωής στην πόλη της Καβάλας και στη νήσο Θάσο, κατά την περίοδο 1904-1934. Παράλληλα, καταδεικνύεται ο καταλυτικής σημασίας ρόλος ορισμένων προσώπων της συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου, τα οποία με την εν γένει δράση και ανιδιοτελή προσφορά τους άφησαν ανεξίτηλη την προσωπική τους σφραγίδα στην πορεία και δημιουργική εξέλιξη της Καβάλας κατά τις αρχές του 20ού αιώνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ*

(1)

Προς την Α. Παναγιότητα τον Μητροπολίτην Γέροντα Άγιον Θεσσαλονίκης Κύριον Κύριον Αλέξανδρον και το περί Αυτόν σεβαστόν Συμβούλιον της Δημογεροντίας

Παναγιώτατε Άγιε Πρόεδρε,

Οι ευσεβώς υποφαινόμενοι σύζυγοι Γρηγόριος και Ελένη Βασιλείου, Χριστιανοί Ορθόδοξοι και κάτοικοι Καβάλας Επαρχίας Ξάνθης αναφέρονται ότι το Υμέτερον Σεβαστόν Συμβούλιον διά της υπ' αριθ. Κώδ. 42/Πρωτ. 441 και ημερομ. 13 Δεκεμβρίου 1903 αποφάσεως αυτού δεχθέν την επ' αναφορά αίτησιν του Γεωργίου Αθανασίου Βλαχοπούλου ενέκρινε την του οκταετούς τότε τέκνου τούτου Αθανασίου υιοθεσίαν υφ' ημών.

Συνεπεία της αποφάσεως ταύτης παρελάβομεν τον ειρημένον Αθανάσιον, Ευάγγελον μετονομασθέντα, παρ' ημίν και ως ίδιον τέκνον ημών θεωρούμεν και ανετρέφομεν. Δυστυχώς όμως εφ' όσον παρήρχοντο αι ημέραι επί τσοούτον ο παις εστενοχωρείτο παρ' ημίν, κλαίων δε και οδυρόμενος εξέφραζε την επιθυμίαν να επιστρέψη παρά τω φυσικώ αυτού πατρί, ουδέ ίσχυσαν αι περιθάψεις και περιποιήσεις ημών και νουθεσίαι, όπως μεταπέισωσιν αυτόν.

Επειδή δε ήρξατο να αποδρά της οικίας ημών και περιφέρηται τήδε κακείσε, φοβηθέντες εξαφάνισιν του παιδός και επιθυμούντες να προλάβωμεν συνεπείας ψυχοβλαβείς και άλλας διά τον παίδα ηναγκάσθημεν μετά λύπης αποστείλαντες δι' ιδιαίτερου ημών ανθρώπου να παραδώσωμεν αυτόν προ μηνός διά της Ιεράς Υμών Μητροπόλεως εις τον φυσικόν αυτού πατέρα Γεώργιον Αθανασίου Βλαχόπουλον.

Επειδή ούτω ο παις ακόντων ημών επανήλθε παρά τω φυσικώ αυτού πατρί

διά ταύτα

παρακαλούμεν την Υμετέραν πολυσέβαστον Παναγιότητα, όπως ευαρεστουμένη παραπέμψη την παρούσαν ημών ενώπιον του ου πάνυ επαξίως προϊσταται Αύτη Συμβουλίου της Δημογεροντίας επί τω τέλει, όπως ορισθή δικάσιμος και κλητευομένου του κυρίου Γεωργίου Αθανασίου Βλαχοπούλου εκ του χωρίου Κλεισούρας και προσωρινώς αυτόθι διαμένοντος

* Στα δημοσιευόμενα έγγραφα δεν υπήρξε καμμία μεταβολή στη σύνταξη, ορθογραφία και στίξη τους.

ακυρωθή και καθ' ολοκληρίαν εξαφανισθή η υπ' αριθ. Κώδ. 42/Πρωτ. 441 και ημερ. 13 Δεκεμβρίου 1903 απόφασις του υμετέρου σεβαστού Δικαστηρίου.

Επί τούτοις ασπαζόμενοι την αγίαν Αυτής δεξιάν διατελούμεν.

Εν Καβάλλα τη 3 Σεπτεμβρίου 1904

Οι σύζυγοι

Γρηγόριος Βασιλείου

Ελένη Βασιλείου

(2)

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

Καβάλλα, 11 Οκτωβρίου 1915

ΞΑΝΘΗΣ ΚΑΙ ΚΑΒΑΛΛΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ

Αρ. Πρωτ. 302

Σεβασμιώτατε εν Χω αδελφέ,

Εσωκλείστως αποστέλλω τη Υμετέρα λίαν μοι περισπουδάστω Σεβασμιότητι τα τέσσερα υπομνήματα (προς την Α.Μ. τον Βασιλέα, τον Υπουργόν των Εκκλησιαστικών και τον Μητροπολίτην Αθηνών), τα οποία υπογράφεντα παρά των Μητροπολιτών της Ανατ. Μακεδονίας επιστρέφονται Αυτή ίνα υπογραφώσι και υπό των εναπολειφθέντων εν Χω αγαπητών αδελφών της λοιπής Μακεδονίας.

Επί τούτοις αναμένων απάντησιν της Υμετέρας περιποθήτου μοι Σεβασμιότητος διά να πληροφορηθώ περί της ασφαλούς παραλαβής των αποσταλέντων και ασπαζόμενος Αυτήν φιλήματα αγίω διατελώ μετά πολλής αγάπης.

Ισάδελφος

+ Ο Ξάνθης και Καβάλλας Άνθιμος

(3)

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΚΑΒΑΛΛΑΣ

Αρ. Πρωτ. 588

Διεκπ. 289

Εν Καβάλλα, τη 24 Φεβρουαρίου 1916

Προς

Τον Παναγιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης

Λαμβάνω την τιμήν να παρακαλέσω υμάς, όπως ευαρεστούμενος διατάξητε να μας αποσταλή κανονισμός του Νεκροταφείου της πόλεως Θεσσαλονίκης, όπως επί τη βάσει τούτου συντάξωμεν και τον του ενταύθα Δημοτικού Νεκροταφείου κανονισμόν.

Μετά Σεβασμού

Ο Δήμαρχος Καβάλλας

Κλεάνθης Τερμεντζής

(4)

Σεβασμιώτατε εν Χω αδελφέ,

Αριθμ. Πρωτ. 309

Και πάλιν θερμήν παράκλησιν διαβιβάζω τη Υμετέρα Σεβασμιότητι περί των συγγενών μου δι' ους εις τον Ερυθρόν Σταυρόν και εις την αδελφότητα των νέων είχον αποταθή. Τοιαύτα πρόσωπα είναι ο επ' αδελφώ ανεψιός μου Γιαλούσης Ελπιδοφόρος XII Μεραρχίας 46 Σύνταγμα Πεζικού 5^{ος} λόχος τ.τ. 925. Να ερωτηθώσι διά των αυτόθι εφημερίδων οι επανακάμψαντες αιχμάλωτοι της Μ. Ασίας στρατιώται.

Και β'.

Η αδελφή μου Αγλαΐα σύζυγος Αλεξάνδρου Κ. Μειμάρογλου μετά των δύο θυγατέρων των Καλλιόπης και Γαλατείας εν Αδραμυττίω διαμένοντες, μήπως κανείς πρόσφυξ έχει γνώσιν περί αυτών. Τούτο θα το θεωρήσω μίαν χάριν ην ελπίζω ότι δεν θέλετε με αρνηθή. Ευγνωμόνως διατελώ κατασπαζόμενος Υμάς φιλαδέλφως.

Εν Καβάλλα, τη 4 Μαΐου 1923

Της Υμετέρας Σεβασμιότητος

Αγαπητός εν Χω αδελφός
+ Ο Γάνου και Χώρας Τιμόθεος
(5)

**Προς την Α. Παναγιότητα τον Οικουμενικόν Πατριάρχην Κωνσταντι-
νον τον Στ΄
Θεσσαλονίκην**

Μετά μεγάλου ενδιαφέροντος παρακολουθώ τα γεγονότα άτινα εξα-
κολουθούν να εξελίσσονται μετά την εκ Κωνσταντινουπόλεως αναχώρησιν
Υμών, συνεπεία της αγρίας και βαρβάρου τουρκικής νοοτροπίας.

Γνωρίζω Υμάς εκ του πλησίον, και εκιμών πρεπόντως τας αρετάς,
αι οποίαι περικουμύσιν Υμάς, πέποιθα ότι θέλετε εξέλθη νικητής και θρι-
αμβεύων προς δόξαν της Εκκλησίας και του Γένους.

Διατελώ ασπαζόμενος την αγίαν Αυτής δεξιάν.

Ελένη Ν. Αυγερινού – Μ. Αυγερινός
(Εξ Αρτάκης Κυζίκου)

Καβάλλα 10/2/25
Συνοικία Παναγίας Αρ. 20

(6)
**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΒΑΛΛΑΣ ΚΑΙ ΝΕΣΤΟΥ
Αρ. Πρωτ. 1467
Σεβασμιώτατε εν Χω Αδελφέ,**

Ο κομιστής της παρούσης Αιδεσ. Κυρ Γερμανός Παπαδόπουλος, επί
σειράν ετών ιερατεύσας ευδοκίμως εν Κων/πόλει και μέχρι πρό τινος εν
Μουχάλ της ταπεινής μου Επαρχίας, προσβληθείς υπό ημιπληγίας και των
πάντων στερούμενος συνιστάται τη Υμετέρα Σεβασμιότητα μετά της θερμής
παρακλήσεως όπως ενεργηθώσιν υπέρ αυτού τα δέοντα και εισαχθή εις το
καθ' υμάς Γηροκομείον προς νοσηλείαν.

Επί τούτοις ασπαζόμενος την Υμετ. Σεβασμιότητα φιλήματι αγίω
διατελώ μετ' αγάπης αδελφικής.

Εν Καβάλλα τη 25-8-1926

Ταπεινός και πρόθυμος εν Χω αδελφός
+ Ο Καβάλας και Νέστου Χρυσόστομος
(7)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΚΑΒΑΛΛΑΣ ΚΑΙ ΝΕΣΤΟΥ

Ιδιαίτερα

***Σεβασμιώτατε και Περιπόθητέ μοι εν Χω αδελφέ
Άγιε Θεσσαλονίκης Κύριε Κε Γεννάδιε,***

Απαντών ευχαρίστως εις την από 15 του λήγοντος αδελφικήν επιστολήν της Υμετέρας περιποθήτου μοι Σεβασμιότητος, γνωρίζω Αυτή, ότι τον Αρχιμανδρίτην Θεοδώρητον Κολεσιδίην, αγαπητόν, ως είπεν μοι, του αιμνήστου Γέροντός μου, ευθύς εξ αρχής και δι' ευνοίας περιέβαλον και προϊστάμενον της ιεράς Εκκλησίας Παναγίας ανέδειξα. Ατυχώς όμως, ουκ οίδα τι παθών, προσεταιρίσθη τον γνωστόν ιεροκατήγορον Παύλον Κολεσιδίην και συνέδραμεν αυτόν εις τας κατ' εμού επιθέσεις του, εις ας προέβη ύτος, διότι ηρνήθη να επιτρέψω αυτό, ως άλλως τε και η Υμετέρα Σεβασμιότης έπραξε, καθ' α ο ίδιος διηγείται, να κηρύττη τον θείον λόγον και να καταλέγηται μεταξύ των συντακτών του Περιοδικού μας.

Καίτοι δε εγνωρίζον τα πάντα, εν τούτοις απέφυγον και παρατηρήσεις να κάμω προς αυτόν, ευλαβούμενος το γήρας του και ελπίζων, ότι θα συνετίζετο και μόνος του. Εξ αφορμής δε της υμετέρας επιστολής εκάλεσα αυτόν προχθές και τω έκαμα μετά πάσης χριστιανικής επιεικείας τας δεούσας παρατηρήσεις και είμαι πεπεισμένος ότι και η Υμετέρα Σεβασμιότης θα ευαρεστηθή εν καιρώ να υποδείξη αυτό το καθήκον προς την προϊσταμένην του αρχήν. Ας είναι δε βεβαία, ότι, ό,τι δήποτε και αν συμβή, ουδέν ούτος έχει να φοβηθή εκ μέρους μου, διότι θεωρώ ταπεινωτικόν να τιμωρώ ιερείς δι' ατομικάς μου υποθέσεις.

Εν Καβάλλα 31-1-27

Μετ' αδελφικών ασπασμών

Ταπεινός και πρόθυμος εν Χω αδελφός

+ Ο Καβάλλας και Νέστου Χρυσόστομος

(8)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΚΑΒΑΛΛΑΣ ΚΑΙ ΝΕΣΤΟΥ

Σεβασμιώτατε και Περιπόθητέ μοι εν Χω αδελφέ,

Παρακαλώ αδελφικώς την υμετέραν περιπόθητόν μοι Σεβασμιότητα, όπως ευαρεστούμενη παράσχη την ηθικήν Αυτής υποστήριξιν προς την κομίζουσαν το παρόν μου μητέρα του εν Κων/πόλει δημοσιογράφου κ. Γιαβερίδου, ήτις καταφεύγει εις την υμετέραν πόλιν ως ανταλλάξιμος και ουδένα έχει προσάτην δι' εαυτήν και τον συνοδεύοντα αυτήν υιού της.

Μετ' αδελφικών ασπασμών
Ταπεινός και πρόθυμος εν Χω αδελφός
+ Ο Καβάλλας και Νέστου Χρυσόστομος

Εν Καβάλλα τη 29 Ιουνίου 1927

(9)

Εν Νήσω Θάσσου, Χωρίον Μαριαί

Τη 6η Ιουλίου 1927

Παναγιώτατε Άγιε Θεσσαλονίκης Μητροπολίτα... Κύριε Γεννάδιε

Λαμβάνω την τιμήν, βαθυσεβάστως, και ταπεινοφρόνως παράκλησιν ποιούμενος, τη υμετέρα Παναγιώτητι· Ο ιερομόναχος Σωτήριος Β' Ρακιτζής, αναφέρω ότι είμαι ο εν τω κρατητηρίω Θεσσαλονίκης, αφιχθείς εξ Αθηνών, και σήμερον υπάρχω αναιτίως απελαθείς εις Θάσον την δυσστηγισμένην πατρίδα μου. Ενώ εγώ εν Αθήναις, προσεπάθουν να υποστώ εγκλείσιν πάσχωσιν πτώσεως στομάχου, και πανέτοιμος υπήρξα πλην όμως, αι απελάσεις, του εν Αθήναις Μακαριωτάτου κυρίου Χρυσοστόμου με απήλασαν αναιτίως και όντως σήμερον ευρίσκομαι απελαθείς, φυλλατόμενος αστυνομικών οργάνων, και εγώ, προσεύχομαι νυχθημερόν (η θεία χάρις η πάντοτε τα ασθενή θεραπεύουσα κτλπ.) αυτή αύτη, να συγχωρήση πάντας

εκείνους, οίτινες, διέβαλλον προς τον εν Αθήναις αγαθοεργόν μοι Μακαριώτατον και με απήλασαν και τοιουτοτρόπως εν Νήσω Θάσσου σήμερον μετοικών ευρίσκομαι μακράν της επιστήμης η οποία δύναται με θεραπεύσαι ασθένειάν μου, πτώσιν στομάχου ην αποδुकνύει η ακτινοσκόπησίς μου γενομένη εν Αθήναις.

Όθεν, παρακαλώ τη υμετέρα βαθυσεβάστω Παναγιώτητι. Διά ταύτης, της εγγράφου ταπεινής μου και αναξίας επιστολής επιρρίψατε εις εμέ, βλέμμα προστασίας και παρακαλώ αποστείλλατέ μοι, Σημείωμα υμετέρας Παναγιώτητος, ότι θα με διορίσετε εν Θεσσαλονίκη εφημέριον και ιεροψάλτην καθ' ον τρόπον βούλεται η υμετέρα Παναγιώτης· μέχρις ότου, υποστώ εγχείρισιν συνεπεία πτώσεως στομάχου, επιθυμώ ιεουργός εντός της πόλεως όπου θα διαταχθώ υπό της υμετέρας παναγιώτητος ευπειθέστατος εγώ, ο ταπεινός και αμαρτωλός ιερομόναχος διατρίβων υπό απέλασιν τιμωρώ εν σφοδροτάτη πτωχεία· εμαυτόν, αδελφάς και Γονείς μου γέρωντας. Πλην όμως, διά της προστασίας εκ της υμετέρας Παναγιώτητος, θα λαμπρυνθή η οικία του πατρός μου, εδώ δε, θα ιεροπράττω υγιέστατος λειτουργός εν Θεσσαλονίκη διά των ευχών και ευλογίας της υμετέρας Παναγιώτητος...

Περί δε της διαγωγής μου δύνασθε να εξετάσητε τους εν Θεσσαλονίκη αδελφούς Κωνσταντινίδην Φαρμακοποιόν Κύριον Κώσταν Κωνσταντινίδην όστις εργασθείς Βουλευτής με εγνώριζε εν Αθήναις το αυτό και εν Θεσσαλονίκη. Ομοίως, δύνασθε και τον Καθηγητήν Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολυτριάς Κύριον Εμμανουήλ Χανιώτην να τον εξετάσητε, γνωρίζη περί της εμής διαγωγής διότι προ της βαθμού της ιερωσύνης μου υπήρξα μετ' αυτού.

Επί πλέον μόλις την υμετέραν παναγιώτητα θα γνωστοποιηθώ ενώπιον της υμετέρας παναγιώτητος και θα εργασθώ ευπειθέστατος ο διά των ευχών και διορισμού της υμετέρας παναγιώτητος καταπολεμήσω οικιακών, οικογενειακών, αδελφικών και πατρικών συμφορών.

Ο εν Νήσω Θάσσου χωρίον Μαριαί απελαθείς... και ταπεινοφρόνως και βαθυσεβάστως προσκυνών την υμετέραν Παναγιώτητα· αιξαιτούμενος προστασίαν θα αναμένω σημείωμα διορισμού μου εν Θεσσαλονίκη· Εγώ δε, άμα τη αφίξει ενταύθα εις τα χείρας μου, τοιούτου σημειώματος, περί διορισμού μου εν Θεσσαλονίκη αστραπιαίως θα αφιχθώ εις Θεσσαλονίκην αδεία της εν Θάσσου Αστυνομικής Αρχής εξ ης σήμερον περιορίζομαι ενταύθα· ένθα, υπάρχουν Γέρωντες πτωχοί ιερείς.

Και πλην τούτο εγώ έχω χρείαν επιστημονικών εργασιών εις την πτώσιν στομάχου εξ ης πάσχω και διαγραφείσης ταύτης της ελαφράς μου νόσου, θα είμαι ιερεύς με κλήσιν και ζηλωτής προς την εκκλησίαν του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού. Αλλά λόγω των αμαρτιών μου, προσκυνώ την υμετέραν παναγιώτητα ζητών συγχώρησιν και θα αναμένω τα ανωτέρω ημέτερα αιτήματα.

Ταπεινός Ιερομόναχος ΧατζηΣωτήριος Β΄ Ρακιτζής
Προσκυνώ την υμετέραν Παναγιώτητα

(10)
Αρ. Πρωτ. 8429
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΒΑΛΛΑΣ ΚΑΙ ΝΕΣΤΟΥ
Αρ. Πρωτ.
Ι.Μ.Θ./1063

Προς τον
Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης Κύριον Κον Γεννάδιον

Αδελφικώς παρακαλώ την Υμετέραν περιπόθητόν μοι Σεβασμιότητα, όπως ευαρεστουμένη συνεννοηθή μετά των αρμοδίων και μοι γνωρίση αν η Χριστιανική Αδελφότης των νέων είναι διατεθειμένη να ιδρύση παράρτημα εν τη ημετέρα πόλει και υπό ποίους όρους.

Κατέληξα εις το συμπέρασμα, ότι οφείλω να χρησιμοποιήσω την οργάνωσιν ταύτην, ίνα προσπαθήσω δι' αυτής ν' ανακόψω το ακατάσχετον ρεύμα της προς την θρησκείαν αδιαφορίας και της εκλύσεως των ηθών.

Της Υμετέρας περιποθήτου μοι Σεβασμιότητος
Ταπεινός και πρόθυμος εν Χω αδελφός
+ Ο Καβάλλας και Νέστου Χρυσόστομος

Εν Καβάλλα τη 12 Απριλίου 1929

(11)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΦΙΛΙΠΠΩΝ και ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ
Αρ. Πρωτ. 10653
Αρ. Πρωτ. (Ι.Μ.Θ.) / 381

Προς τον
Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης
Κύριον Κύριον Γεννάδιον

Σεβασμιώτατε εν Χω Αδελφέ,

Αδελφικώς παρακαλώ την Υμετέραν περιπόθητόν μοι Σεβασμιότητα, όπως ευαρεστούμενη δεχθή ευμενώς τους επιδότας του παρόντος Σύγκελλον κ. Παπά Κορνήλιον Βασιλείου και κ. Δημοσθένην Παπασταυριανόν, Πρόεδρον της ενταύθα ιεράς Εκκλησίας του Αγίου Νικολάου, ερχομένους αυτόσε, ίνα διενεργήσουν έρανον υπέρ της αποπερατώσεως της ως άνω ι. Εκκλησίας, συνωδά τη υπ' αριθ. 94270 και ημερ. 7 Ιανουαρίου ε.έ αποφάσει του Υπουργείου Προνοίας και αντιλήψεως.

Είμαι βέβαιος, ότι η Υμετέρα περιπόθητος εν Χω Αγάπη, εκτιμώνσα την ωφέλειαν του έργου και τους αγώνας, ους καταβάλλομεν διά την ενίσχυσιν του θρησκευτικού των χριστιανών ημών αισθήματος, θέλει αγαθυνθή να συστήση δι' εγκυκλίου Της τα δέοντα προς τους Ευσεβείς Της Επαρχιώτας και θα βοηθήση εν γένει τους απεσταλμένους ημών, ίνω δυνηθώσι αισίως να διεκπεραιώσωσι την ην ανέλαβον εντολήν, προς ευγνωμοσύνην τόσον εμού όσον και των εξαιτουμένων τας θεοπειθείς Της ευχάς κ.κ. Επιτρόπων του Ιερού Ναού του Αγίου Νικολάου.

Της Υμετέρας περιποθήτου μοι Σεβασμιότητος
Ταπεινός και πρόθυμος εν Χω Αδελφός
+ Ο Φιλίππων και Νεαπόλεως Χρυσόστομος

Εν Καβάλλα τη 29 Ιανουαρίου 1930

(12)

+ Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΦΙΛΙΠΠΩΝ και ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
Προσωπική

Σεβασμιώτατε και περιπόθητέ μοι εν Χριστώ αδελφέ,

Αδελφικώς παρακαλώ την Υμετέραν περιπόθητόν μοι Σεβασμιότητα, όπως ευαρεστούμενη παράσχη ευμενή ακρόασιν προς την επιδότιν Καν Χρυσήν Βαγιοπούλου, εκ Σμύρνης καταγομένην και αδελφήν της ενταύθα Διευθυντριάς του Ανωτέρου Παρθεναγωγείου Δος Καρδιακού, η οποία πολλές και σπουδαίας έχει προσφέρει υπηρεσίας εν Σμύρνη ως υποδιευθύντρια του Κεντρικού Παρθεναγωγείου και Διδασκαλείου.

Η εν λόγω Κυρία επιθυμεί να αναλάβη υπηρεσίαν εν τινι των αυτόθι Ορφανοτροφείων ή Παιδικών Σταθμών. Έχει δε προς τούτο τα προσόντα, διότι είνε αριστούχος απόφοιτος του εν Σμύρνη Διδασκαλείου του Κεντρικού Παρθεναγωγείου. Ευρίσκεται ήδη εις δύσκολον θέσιν, διότι ο σύζυγός της, φεύγων τους κομμουνιστικούς διωγμούς, εγκατέλιπε τα πάντα και μετώκησεν αυτόθι και από πολλού στερείται εργασίας.

Βέβαιος, ότι θα πράξη υπέρ της οικογενείας ταύτης η Υμετέρα περιπόθητός μοι Σεβασμιότης παν το επ' Αυτή, εκφράζω Αυτή και τας εμάς ευχαριστίας και διατελώ.

Της Υμετέρας Σεβασμιότητος
Ταπεινός και πρόθυμος εν Χω αδελφός
+ Ο Φιλίππων και Νεαπόλεως Χρυσόστομος

Εν Καβάλλα τη 16 Οκτωβρίου 1930

(13)

Σεβασμιώτατε,

Στηριζομένη εις τα αείποτε προς τους πάσχοντας διακρίνοντα Υμάς φιλόανθρωπα αισθήματα και την ιδιαιτέραν όλων εύνοιαν, υποστήριξιν και εκτίμησιν, την οποία μετά του Αγ. Καμπανίας κατά το '22 εδείξατε προς

εμέ, λαμβάνω το θάρρος σήμερα μετά του Σεβασμιωτάτου Καβάλλας να παρακαλέσω Υμάς θερμώς, όπως πράξητε παν ό,τι είναι δυνατόν υπέρ της αδελφής μου Χρυσής Βαγιοπούλου αποφοίτου του Διδασκαλείου Σμύρνης, συνιστώντες αυτήν εις οποιονδήποτε μέρος κρίνετε Υμείς κατάλληλον προς υποστήριξιν της οικογενείας αυτής στερουμένης σήμερα και αυτού του επιουσίου.

Μετά του προσήκοντος προς Υμάς σεβασμού και εκτιμήσεως καταφιλώ την δεξιά Σας.

Κ. Καρδιακού

Διευθύντρια του Ανωτέρου Παρθεναγωγείου Καβάλλας

Εν Καβάλλα τη 16 Οκτωβρίου 1930

(14)

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΦΙΛΙΠΠΩΝ, ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ και ΝΕΣΤΟΥ

Σεβασμιώτατε και περιπόθητέ μοι εν Χριστώ

Αδελφέ άγιε Θεσσαλονίκης Κε Γεννάδιε,

Αδελφικώς παρακαλώ την Υμετέραν περιπόθητόν μοι Σεβασμιότητα, όπως ευαρεστούμένη διατάξη να ζητηθώσι παρά των αρμοδίων και μοι αποσταλώσιν οι κανονισμοί της Χριστιανικής Αδελφότητος των Νέων (Χ.Α.Ν.), των οποίων έχομεν ανάγκην, ίνα διοργανώσωμεν την παρ' ημίν συστάσαν τοιαύτην Αδελφότητα.

Ευχαριστών, διατελώ μετά τιμής και αδελφικής αγάπης.

Ταπεινός και πρόθυμος εν Χω αδελφός

+ Ο Φιλίππων και Νεαπόλεως Χρυσόστομος

Εν καβάλλα τη 12 Αυγούστου 1931

(15)

Εν Καβάλλα τη 2 Σεπτεμβρίου 1934

Αρ. Πρωτ. (Ι.Μ.Θ.) / 1809

Προς

Την Α.Α. Παναγιότητα τον Μητροπολίτην Θεσσαλονίκης

Κον Κον Γεννάδιον

Εις Θεσσαλονίκην

Παναγιώτατε,

Λαμβάνω την τιμήν να καθυποβάλλω προς την Υμετέραν Παναγιότητα τα παρά πόδας. Κατά την κηδεϊάν του... οι συναγωνισταί μου κατήγγειλαν εις την Ιεράν Μητρόπολιν ότι μεταξύ του προσωπικού μου είχαν και τοιούτον Ισραηλίτην.

Η καταγγελία αύτη Παναγιώτατε εγένετο σκοπίμως ίνα με φέρουν δυσκολίας, δεδομένου ότι όχι μόνον δεν προσλαμβάνω Ισραηλίτας εις την υπηρεσίαν μου αλλά και δεν συναλλάσσομαι με τοιούτους ανήκων εις την χορείαν των εθνικιστών.

Ευρίσκομαι όμως εις την ληπηράν θέσιν να καταγγείλω εγώ το κατάστημα της... ως διατηρώσα αμαξηλάτην ρωσσολέχον, και τον... φερετροποιόν διατηρούντα από δύο ετών εργολάβον Εβραϊόν ο οποίος συμφωνεί και ενεργεί κηδεϊάς του... ανικάνου να πράξη τοιούτον τι, και μάλιστα να σταυροκοπήται πάντα οσάκις ευρίσκεται ενώπιον του νεκρού.

Ταύτα καταγγέλων επισήμως παρακαλώ την Υμετέραν Παναγιότητα εξετάζουσα περί της ακριβούς καταγγελίας ενεργήσει τα εικότα.

Τέκνον πειθίνιον της Υμετέρας Παναγιότητος

Ελισσαίος Τεκτονίδης

(16)

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ

ΦΙΛΙΠΠΩΝ και ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ

Σεβασμιώτατε και περιπόθητέ μοι εν Χριστώ αδελφέ

Άγιε Θεσσαλονίκης Κύριε Κε Γεννάδιε,

Σήμερον μ' επισκέφθη ο κ. Μαδαμαδιώτης του Εθνικού Ιδρύματος Ασφαλειών Ρώμης και μοι εκόμισε συστατικήν επιστολήν της Υμετέρας περιποθήτου μοι Σεβασμιότητος. Έχων σοβαρούς λόγους να μη θέλω να υποστηρίξω τοιαύτα ιδρύματα Ιταλικά, διότι ηδικήθην σοβαρώς παρά της

Εταιρίας των Γενικών Ασφαλειών Τεργέστης, είπον αυτώ, ότι αδυνατώ να παράσχω προς αυτόν την ηθικήν μου υποστήριξιν και του εξέθηκα και τους λόγους.

Επειδή όμως ούτος έφυγε δυσαρεστηθείς και απειλήσας, ότι θα αναφέρη προς Αυτήν, ότι τάχα δεν έλαβον υπ' όψιν την συστατικήν Της, διά τούτο αναγκάζομαι να γράψω την παρούσαν προς πρόληψιν πάσης παρεξηγήσεως.

Ταπεινός και πρόθυμος εν Χριστώ αδελφός
+ Ο Φιλίππων και Νεαπόλεως Χρυσόστομος

Εν Καβάλλα τη 5 Δεκεμβρίου 1934
